

Bergmalið.

1. blað.

Laugardaginn 22. desembermánaðar

1894

Lýsing

Eggerts Ólafssonar í Eyra-arkana
fyrir 140 árum sítan. —

Lýsing og kinnuþing er, er höfuðin
í Eyra-arkana nýg höttuleg og hafa
skips og þarist þar. Höndin er
stærjum þakni og brýtur þeim á
þeim iðulega. Áður fyrrum var
skipunum lagt í Ólvesár-ás; en þá
vóru þau smærri og ristu geymsa en
nú. Þant er bósin þar breytleiga
sattir ártannanna og brins ubi
fyrir. Þó mætti gjöra þar gott skipa-
legi með miklum tilkostnaði.

Það er almannat álitid, að þeir, sem
lita í gænd vid hafin þor, sem erlend
skips þoma á, sjer áðrum þessum
lyddur og ómenni og liggur sí orsok
til þess, að þeir losa mæra ielt en gott
af hinum erlendu. Gamla fólkið
lifir í þessu og væli og um uppseldi
astulýðins. Þer þar eptir. Þant er
enri þar með sagt, að enri eja þar gott
feler innarum, eins og mál hinna
erlendu sjálfra. Af þessari orsok hafa
Eyrb. bórð á sjer fyrriðöldu þu
og sóðaskap; enda býr þar á litlu
svæði fjöldi fólks á litlu þorpni,
sem er í kirkjuþorpi. Þar eru 19
stórir bæir og á hverjum þeirra frá
3 til 4 heimili og auk þess undir 90
hjáleigar og smábýli. Verulunar-

staurinn er einn með þeim stöðum
á landinu hvað aðsokn smertir það
frá Suður- og Austurlandinu. Mest
er þar verklað með kvikþjófum, sem
er slátrast þar á stöðum, og síðan
saltadur niður í tunnur og fluttur
til Kaupmannahafnar. Hafa Eyrb.
vid það daglaunavinnu, venjulega í
mánu frá hverjum bæ. Þeir hver
slátrari sitt heimilisfólk gjer til
aðstodar, einkum börn og þessumfólk.
Vinna þessi er bæti óhreinleg
og þeir midur góð áhrif á framferð
astulýðins, sem lærir í þenni
allskonar óþingli, svik, drygkjuslark
og illan munnsöfnun.

Eyrbekkingar stunda fiskiveiðir
á smábáttum; en ekki roa þar aðrir
en innlendir. —

Upps af Eyra-arkana liggur
Flóinn; eru þeir sem þar búa kald-
ir einfaldir og kalladur "Flóþingl".
En það er rangmefni og á sjúlþaght
rót sína að rekeja til eintvers
tilfellis; því ekki eru Flóamenn
höti einu heimskari í tali en ná-
grannar þeirra. Má vera að nafn
þetta eja dregid af því að þeir
eru "blátt áfram" og ferðast sjaldan
niðfyri takmörkin á byggðarlagi
sínu; sjaldan lengra en til kirkju
enda gefur þjerad þeirra flest það
af sjer, sem þeir vildsurpa til lífs-
ins vidurhalds, að því litlu undan. —

skilona, sem þeir fá frá nágrönn-
um sínum og í kaupstaðnum.
Líka getur nafn þetta komið af
því, að Flóamenn viðhafu ýms
orð og telhetti, sem ekki eru
brúkadir, ~~annars~~ annarsstadar,
líkt og Skapstfellingar, en sem
að mestu leyfi er það góð og gild
íslenska, og eiga þeir heidur
skilið fyrir það, enda mun mátt
íð hvergi vera talad jafn breint
og óþjagad í gónd við kaupstað-
ina sem þar. —

Kýlega var í Þergmálium ^{grein} um
slundrósi. Þess arna var þó þó,
að byrja fyrir mönnum að vera
slundrósi, þó það getur opt
verið mjög nauðsynlegt og lýsi
það að aukni reglu og ná-
kvæmni, sem hvortveggja er
áríðandi. En að þó leyfi, sem
þetta svertir Eyarbakka menn,
að þeir geti komið til stefnu-
mots hvor til annars, eða
til fundahalda og sjónleikja
eða til hvers annars, sem
byrja á kl. 7 eða 9 eða hvað
það nú er í það og það
skiptið, þó er ein áriðandi
að ein klukka gildi, sem
adalklukkan. — Eftir svo allir,
sem annars vilja vera slundrósi
föndu sínar vasáklukkan. og
badsöfuklukkan eptir adal-
klukkunni, þó vísuðu allar
klukkan Bakkaanna síns.
Þó geti ekki lengur gildt ein
af öðrum, sem opt hefur heyrt
þó einhver hefur komið mátt

of seint ^{1/2} kl. tíma.
"Hinn er þó víst orðis og sein
klukkan mín; að þó get ég
ekki gert, það heftið þú
að sjo' með mér!"
Þó að adalklukkan væri ekki,
ávalt samsteuma midluna
mundi það ekki gæra meini
ringling. Adseis' að allar
klukkan vísuðu síns.
En hver vill leggja til
klukkan, sem allir Eyar-
bakka menn megi setja eptir
klukkan síns?"

Dr. Jóhannesson.

"Þísi - bók."
Vort lífi er skritio skredda
með skrifuð blötum, full
af allslags rauna-redda
með röksemdir og bull. —

Og þar; um grenju grátum
með grettum letri er skráð,
og þar um heimsker hlátrium
er höndin skild og máð.

Og þar, ~~um~~ freyð og freysi
og framfór, — allir kútt
er hvert orð reit með helli
og hörtum bókar-bnút.

Með gullum letri glóa
hinn glótu ronarblóm
en þegar hefst skal hva
þau heita aska torn

Og þar, með loza letri
er líka hinn skráð,

en lífs-á vordum vetrri
hinn verður skundum máð.

— " —

Med galdra rispum gráum
þar geyfllit hrauni of tál, —
med smalkis-lettri sína
það smokraet inn í sál.

— " —

Med trygðum holla-rúnum
þer kanna hrókin þau,
med sígnum silfurbrúnum
er sjálfstókus " programm "

— " —

Og þar er margt af myndum
sem menn ei skilid þá
og svo er þrafl af myndum
á sáldri til og þá.

— " —

En einstök aflozu
þar eru mikil þá
því hver á sjálfs síns sögu
og sína eigu þrá. —

— " —

En allt er sama sagan
og sama þrádd er braut
hó hegsa mest um magan
og mjúka ^{eiginn} þessins þraut.

— " —

þá lífins blótum líkus
það ^{þessins} máist fljótt
og flétt í burtu líkus
og flétt í gleymska-noti

Þrólfur háseti

④

þú vinsæld enza vinnum
þó veldir föda heinu
nið fullsæld meina finnum
þó fléttir öllum þeim. —
(þessi vísa gleymskiot; á ávora síðir í notum)

— " —

Ímásoqu

Um isengku man, eftir Hall á Horni.

— " —

Hann sjera logill á Ósi var skrit-
inn í möggu; hann var nýjz áin-
kennilegur maður og enni laus við
á vora nokkurt sjer veður.

Ókall hjer nokkvar sögur af honum
legja.

þegar hann var í skóla hvedst hann
hafa verið mesti "gatisti", og getur þó
hafa átt sjer stot; var þó maður-
inn nýjz vel græddur og fótur
um margt.

Einn sinni þegar hann var spurdur
út úr steina födi, vissi hann enn.
" Veldi þá svo heppilega til," sagði hann,
" á þj gat lesid á bókinna hjá Kennar-
annum. Þessa þj 5 og þóttist góður".
Fyrst var hann prestur í Vík, og ætlaði
þá að byrja biskap. Þessa hann
sjer fyrsta biskopinum: komma,
en sjálfur reyr hann þannig þá bisk-
skapinum: " Þj þessa nýjz
biskopu og kú. Þessin eignast
kál. Eljökinn úr þinni vart of-
mikil handa kálfinum einum,
en of-letil handa nýjz, biskop-
inum og kálfinum. Þj ljét þó
biskopanna fara, seldi þessa og
drap kálfinum. Þessan hef þj enni
þessist við biskap." —

Um aukaprestir verk ein for
hann þessum ordum:
" þegar þj geyti, skiri eta jarða,
þá sleppi þj öllum Kjánaskap úr
handbókinni" —

Hann var vanur að skipta öllum
mönnum í tvo flokka: "skinn" og
"lóna". Lónarnir voru betri sortin

en skinnarmis voru rognri stjettar
 mennirnir. Til dæmis uppi á
 hálfoddi skinnanna sta skilsins
 sök hann ómenntadan og eitt
 fróðan mann og sagði, að hann
 þekkti ekki svo mikið sem sem eg.
 Skundinn færir hann og skinnna
 á medal lömanna. Eitt sinn
 drann lömur bjór með hannum; en
 smangammurinn hafði aldrei
 bragðað það góðgæði fyrir, og
 þekkti bjórinn sér á bragðit;
 uppi frá því kallaði sjera Egill
 hann skinn. Sagði hann opt, að
 maður eigi ekki í heitan hinna
 fyrir báluvernum skinnanna.

Enginn skardmaður var sjera Egill;
 hann kemur ekki að halda sjer til
 Sjóns leininna og katali þann dlekt.

Þegar hann hafði noy á veykja,
 skemmilegar ^{til} lesa og ofurleik
 lár til að gleða sig á, þá var hann
 ánægður. Hann var viðlesinn og
 kunnur líka frá morgni að seija;
 einhvern var hann vel fróður sögu.

Í viðskiptum állum var hann
 hinn áreiðanlegasti; en opt gerði
 hann sjer ýmsan átt og í viðskipta
 lífinu. Állum fleiri sögur af
 hannum og óðnum í leygkenn
 mönnum verða segðar innan
 skamms og seudar, "Bergmálit".

Brennarnir.

Þat er kunnara en frá því að seija hvað brátt
 nauðsynlegt þat er að hafa gott neyðluvatn
 og að þat er ekki síður árlíandi at vera vand-

úttgefandi: "Samtalið" á Eyjarbakka.

látur með þat, en matinn semo snatur
 boðar; hvort þessi er lífsóþykki
 fyrir því at líkani vor þrífist við góða
 heilsu. Vil þu því ^{fyrir} benda á þá morgni
 og stóru galla, semo á brunnunum og
 neyðluvatnum eru og þvi nott leitast
 Lutlaga við at leggja röt við þeim.

Þat mun víðast vera verið hjá, at
 hafa brunnana opna og álit þu þat einu
 hófud ókostinn við þá, því opt hefur þessi
 fyrir at börn hafa dottid ofan í þá brunna
 og dætt hörmulegum dauðdaga (þó þat
 hafi ekki ^{viljad til} fyrir) hjá, og er þat undan
 í svo margnum þorpi, þar sem best er
 ept úti at leika sjer) og svo ríður í þá
 mustur og mold og gjörir vatnið skreint.

Brunnarnir standa lína oflágt og illa er
 hlátid utan með þeim, svo óþreint forvatu
 ramur og sigur ofan í þá. Þat er og all-
 leitt at manni brenna heitum sínum
 uppúr þontunni, skilja hann svo eptir
 á brunnarminum kálfa af vatni, sem
 þvi þegar fóst er, svo óðnum er óþeglt
 at ná sjer vatni. Einuigveit þu mörg dæmi
 til þess at þvottakornu þvo við brunna á
 hrein ^{not} þat jafnt af veitum sem heilbrigðum
 mönnum og sjánum þvo slouga sjóvættum
 uppúr þontunni og hella jafnvel úr heim
 í brunnum apur lögg og lögg, ef svo stendur
 at þeir þurfa at flypa sjer. Þvi er niður at
 þetta á sjer stot, þó margir veidi því ekki eptir
 lekt, því þeim, sem þetta gjöra er þat full-
 ljóst at þat er óheilnugt og forðast því at
 láta margu sjá þat. Emframt á þat sjer stot,
 at vatn ^{not} þotunnar eru látvar í Landu ^{not} lágt, at
 hundarnir leypja vatnið úr þeim, og er þat ann-
 varlega með vatni, þegar leid er til þess, hvað
 skadlegt þat er, at hundar ná í matar íleit
 og kompaningurum einum inni mannum.

(— Vidurlag —)
 Ríðstj. Þorvaldsson.